

دیوان ہندی

مترجم
عبدالرحیم شاد
مختص بہ ہندی

بہ اہتمام
انتشارات مشور

تلفن: ۲۵۵۵۴۲۱۱-۴۱ فاکس: ۲۵۵۲۵۲۸۹-۴۱

سرشناسه	شاهنگه عبدالرحیم، ۱۳۴۳ - ۱۳۳۵
عنوان و نام پدیدآور	دیوان هندی / عبدالرحیم شاهنگ متخلص به هندی؛ به اهتمام انتشارات منشور.
مشخصات نشر	تبریز: منشور، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۸۳ ص؛ ۱۱ × ۱۷ س. م.
شابک	978 - 600 - 7442 - 08 - 1
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	چاپ قبلی: فخر آذر، ۱۳۹۱.
موضوع	شعر مذهبی ترکی -- ایران -- قرن ۱۴
موضوع	Religious poetry, Turkish-- Iran - 20 th century
موضوع	شعر ترکی آذربایجانی -- ایران -- قرن ۱۴
موضوع	Azerbaijani poetry - Iran - 20 th century
موضوع	شعر مذهبی ترکی -- ایران -- قرن ۱۴
موضوع	Religious poetry, Turkish-- Iran - 20 th century
شناسه افزوده	انتشارات منشور
زبانی کتاب	۱۳۹۰ و ۲۸۸ ش / PL ۳۱۴
رده‌بندی کتاب	۸۹۴/۳۶۱۱
شماره کتابخانه ملی	۴۳۳۲۸۵۵

عنوان کتاب: دیوان هندی

عنوان پدیدآورنده: استاد مرحوم میر آئینی حاج عبدالرحیم شاهنگ «هندی»

ناشر: انتشارات منشور

سال چاپ: ۱۳۹۵

حروفچین و صفحه‌آرا: رجعتی. تلفن: ۰۹۱۴۹۷۵۱۱

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

طرح جلد: گالینگور

محل نشر: تبریز چاپخانه

چاپ: تصویر ۳۵۵۵۴۴۰۵

لیتوگرافی: تصویر ۳۵۵۵۴۴۰۵

صحافی: شهریار ۳۵۲۵۸۱۶۱

قطع: جیبی ۱۸۳ صفحه قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

محل انتشار: تبریز

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۷۴۴۲ - ۰۸ - ۱ ISBN: 978-600-7442-08-1

نشانی: تبریز میدان نماز اول خیابان شریعتی شمالی ساختمان ۱۵۰ طبقه اول

تلفن ۳۵۵۵۴۲۱۹

تبریز: انتشارات منشور تلفن

تلفکس ۳۵۵۳۵۳۸۹

حق چاپ‌های بعدی با انتشارات منشور می‌باشد.

مقدمه چاپ اول دیوان هندی به قلم یکی از آشنایان مرحوم

بسم الله الرحمن الرحيم

یکی از فرازهای بسیار حساس تاریخ اسلام حادثه سرشار از
حضیلت که می باشد که جلوه این قسمت از تاریخ به قدری
خیره کننده است که بزرگان دنیا اعم از خودی و بیگانه بعد از
مطالعه و رحلت ران در این که به یک دنیا حیرت و سرگستگی
سر تعظیم در مقابلش فرود آورده و از ته دل به قهرمانان آن
دروود بفرستند چاره ای نداده اند حتی بعضی از نویسندگان بیگانه
(مانند مسیو ماریین آلمانی) این منطور که در مفاخر این بخش از
تاریخ بی بهره نباشد از این که مسلمانان امام حسین (ع) را به
خویشتن اختصاص داد و فقط از آن خود می دانند ناراحت شده
گویند: امام حسین (ع) اختصاصی به مسلمانی ندارد، بلکه حضرتش
یک فرد از افراد آدمی بوده که دارای این اندازه فضیلت و مناقب
می باشد و شایسته است دنیای بشریت روی این سند خطی در
مقابل افلاکیان به مقام مباهات برآمده و به آنها فخر بفروشد.
تأثیر انقلاب نجات بخش کربلا در جنبش هایی که بعد از آن
در میان اقوام و ملل دنیا به وجود آمده و میلیون ها از افراد بشر را
از قید اسارت و بندگی نجات بخشیده است غیر قابل انکار می باشد.

گاندی پیشوای بزرگ هند که با مبارزات پی گیرش ملت چند صد میلیونی شبه قاره هندوستان را از چنگال استعمار انگلستان خلاصی داده است گوید: من برای مردم هند چیز تازه‌ای نیاوردم فقط نتیجه‌ای که از مطالعات و تحقیقاتم درباره تاریخ زندگی قهرمان کربلا به دست آورده بودم ارمغان ملت هند کردم، اگر بخواهیم هند نجات دهیم واجب است همان راهی را بپیمائیم که حسین بن علی (علیهما السلام) پیمود.

حسین جانگاز کربلا به رهبری امام حسین (ع) و با دستگیری و مجاهدت ۷۲ نفر از اشراف اص برجسته در آسمان تاریخ درخشیدن گرفت، ایمان امام (ع) به هدف و فداکاری قوی بود که جان و مال و هر چه داشت در راه آن فدا نموده و در آخرین لحظات حیات نیز با گفتن رضا بقضاء الله...

خوش وقتی خویش را از این معامله به یاران و یاران اعلام داشت، و نیز یاران فداکار آن حضرت به اندازه‌ای نیستند، رهبرشان و به هدفی که داشتند وفادار بودند که پیوسته به این کلمه افتخارآمیز ترنم می کردند: نموت معک یعنی ما با تو می‌میریم اگر هفتاد بار کشته شویم باز می‌خواهیم در رکابت بخت کنیم و به افتخار شهادت نائل شویم.

من نمی‌خواهم در اطراف این حادثه فضیلت‌بار به طور

مفصل در این مختصر سخن بگویم و سرمایه آن را هم ندارم فقط نظر اشاره‌ای بود که شد اما ناگزیرم تأسف خود را از این که مسلمانان به علت عدم آشنائی به حقیقت این جریان نتوانسته‌اند بدان چه شاید و باید از این رویداد تاریخی استفاده نمایند ابراز دارم. حتی ممکن است گفته شود بهره اروپائیان از سرباز گمنام موهور خیل بیشتر از بهره مسلمانان از این ۷۲ نفر سرباز خوشنام تاریخی است.

یکی از فواید واقعه پرسو طف تأثیراتی است که در ادبیات مسلمانان گذاشته است چون شرح این حادثه جانشوز برای جولان توسن طبع شعرا میدان وسیعی است که آن سرش ناپیدا، لازم به توضیح نمی‌باشد که یافتن موضوع قابل برای فعالیت قریحه ادبی یکی از مصالح بسیار مهم ادبیات است چون قریحه هر چقدر سرشار باشد بدون سوژه جالب و شایسته نمی‌تواند به فعالیت پردازد.

شرح واقعه طف و بیان فداکاری‌ها و مجاهدت‌ها و جانبازی‌های قهرمانان آن جالب‌ترین و شایسته‌ترین و وسیع‌ترین موضوعی است که در طول ۱۴ قرن اسلامی در اختیار شاعران و سخن‌سرایان قرار گرفته و چه بسا دارندگان استعداد و قریحه و

صاحبان ذوق با شرح صحنه‌های فضیلت‌بار آن قسمت از تاریخ اسلام ذوق و قریحهٔ خویشان را پرورش داده در تقویت و پیشبرد ادبیات که یکی از مظاهر ملی هر اجتماع است تلاش نموده‌اند، کار ندارم که بعضی از اشخاص ناقابل نیز از این سرمایهٔ ارجدار سوءاستفاده نموده و با درست کردن یک نفر قهرمان خیالی کربلا سبب تباهی را که در خور شأن و مقام حضرت امام حسین (ع) و یاران شجاعانه‌اش نیست به آن داده‌اند ولی حقاً زحمات و خدمات شعراء برجسته و انهمیده در این خصوص که در تبلیغ هدف‌های عالی حضرتش سهیم و بسزا دارند قابل انکار نیست، علاوه از شعراء ترکی‌زبان نیز در این موضوع ارزنده قریحهٔ خود را به کار انداخته‌اند که اگر از سخنرانان سایر زبان‌ها پیشی نگرفته باشند مسلم از آنها عقب هم نمانده‌اند.

از جملهٔ شاعران ترکی زبان حرن‌اخی که حقاً از مفاخر و معارف ادبی آذربایجان بوده و دارای ذوق قوی و تبحر سرشار و اطلاعات کافی بود یکی هم مرحوم آقای عبدالعزیم شباهنگ متخلص به هندی فرزند مرحوم حاج محمدحسین هندی است که به علت اجتناب از خودنمایی که مبدا خدمات ارزنده‌اش در آستان حضرت ابی‌عبدالله (ع) بی‌شائبه نگردد در حال حیات اجازهٔ چاپ آثارش را نمی‌دادند و هر وقت پیشنهاد چاپ اشعارشان می‌شد

می گفتند من قربه‌الی‌الله و به نام خدمت به هدف مظلوم کربلا شعری نوشته‌ام به دست هر کس می‌رسد می‌خواند احتیاجی به چاپ کردن آنها نمی‌بینم. مرحوم هندی در تبریز دیده به جهان گشوده و در اواسط عمر مدتی در استانبول با اشتغال به تجارت اقامت کرد و سپس در تهران رحل اقامت افکند و ساکن آن دیار شد. او تقریباً هر سال برای صله ارحام و دیدار دوستان سفری به تبریز می‌کرد و در خانه جناب آقای حاج محمدباقر حبشی که از منسوبین مرحوم هندی و از اشخاص خوشنام شهر ما می‌باشد منزل می‌کردند. در اجتماع ادب دوستان تبریز شرکت کرده و بر صفای آنها می‌افزودند. تا اواخره در سال ۱۳۸۷ هجری قمری بعد از ۱۰۰ تا ۱۰۲ سال عمر سر به تیره خاک کشیده و دار فانی را وداع گفتند. رحمه‌الله رحمه‌واسعه.

بعد از وفات مرحوم هندی بنابه پیرویهاد مساعدت جناب آقای حبشی قسمتی از آثار آن مرحوم که به دست آمده بود برای چاپ آماده و به همین منظور در اختیار مؤسسه مسترم مطبوعاتی سعدی که پیوسته ناشر آثار ارزنده دینی و ادبی است گذاشته شد. امید است اولاد و منسوبین مرحوم هندی و اشخاصی که با آن مرحوم رابطه نزدیک داشتند در جمع‌آوری و آماده چاپ کردن بقیه

آثار آن فقید سعید کوتاهی نکنند و لازم به تذکر است که مساعدت و فعالیت جناب آقای حبشی در جمع‌آوری اشعار این مجموعه قابل تقدیر است امید است ارادتمندان آستان حضرت اباعبدالله (ع) ایشان و مرحوم هندی و بانی طبع و حقیر را از این دعا، خیر فراموش نفرمایند.

تبریز ذی‌الحجه الحرام ۱۳۸۷ قمری

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَالسَّلَامُ وَالصَّلَوَةُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَ
خَاتَمِ النَّبِيِّينَ ابْنِ الْحَاسِمِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ
سَيِّدِ الزَّمَانِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ عَلَى فَاطِمَةَ الزَّهْرَا
سَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ وَ «دِهِمُ الْمَعْصُومِينَ أَحَدَ عَشَرَ حُجَّجَ اللَّهِ
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بِاسْمِ اللَّهِ الْمُنْتَظَرِ الْمَهْدِيِّ عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى
فَرَجَهُ الشَّرِيفَ.

غرض از اقدام به چاپ این کتاب همانا ارادت خاصه‌ام
به شادروان استاد فرزانه مرحوم حاج عبد الرحیم شباهنگ (هندی)
می‌باشد. چون در چاپ‌های قبلی بعضی از اشعار بهمان چاپ نشده
بود و علاوه ترتیب را مراعات نکرده بودند؛ بنابه تقاضای مداحان
عزیز و ارادتمندان مشارالیه آنچه در توان داشتم بر اصلاح و مرتب
کردن اشعار مرحوم مغفور پرداختم. به قول عرفاء «مشک است
که خود ببوید نه آنکه عطار بگوید» اهل بینش و معرفت بالانصاف
شعرا و مداحان دربار باعظمت اهل بیت کرام (ع) به محض
ملاحظه و مشاهده این کتاب عرایض اینجانب را تصدیق خواهند

فرمود که بدون زحمت و تلاش و تقلاً تدوین چنین کتابی که دارای فهرست کامل و ترتیب اشعار باشد به سادگی میسر نبوده است.

به سال ۱۳۳۸ شمسی بود که استاد شادروان مرحوم مغفور هندی به تبریز تشریف آورده بودند و در دولت منزل مرحوم حبشی بهمان بودند یکی از روزها در کافه مشهدی غفار که آن موقع به عنوان انجمن ادبی شعرای آئینی بود عده‌ای از شعرا و نوحه‌خوان جمع بودیم که مرحوم شباهنگ با معیت چند نفر تشریف آوردند و مجلس باشکوهی تشکیل دادند.

در همان مجلس از شمرای عظام مرحوم یتیم، مرحوم حاج صادق بهادری، مرحوم ذبیح‌زاده، مرحوم عابد، مرحوم شباهنگ تبریزی و استاد حائینی (سده‌ی زمان) و عده‌ای از نوحه‌خوانان عزیز حضور داشتند. مرحوم مغفور هندی شرح حال خود را با بیانی که از صفای درونی وی حاصل بود سَمّه‌ای شرح داده و همه را مجذوب فرمایشات خود کرده بودند. در ضمن به این اشاره فرمودند سال‌هایی که به عنوان سفیر ایران در ترکیه بودند به علت کثرت شغلی نتوانسته بودند چندان که بایست شاید ارادت خود را به خاندان رسالت و طهارت با سرودن اشعار آئینی اظهار دارند و این امر باعث شده بود که دوستان تصور فرمایند در خدمت به دربار با عظمت حضرات معصومین علیهم‌السلام

کوتاهی کرده‌ام. لذا به سرودن اشعار غارت خیام اقدام نمودم؛
چنانچه تخلص حاکی است هرگز از آستان مقدس حضرات
موصومین علیه‌السلام روگردان نمی‌باشم.

اگر چه هندیا سنون باشوندا چو خدی مشغله
بیر اوزگه جلوه ایلوب بو خلقه اصل مسأله
ثبات سنان اوتور گوتور موسن قلم آله
هول اهلماسون سوزدن زمانه مختصر یانار

خدا شاهد است در این سر و شور و حالی وصف ناپذیر ایجاد شد و
همه فراست و تیز قلمی ایشان را تسخیر کردند. دوباره فرمودند که
اخیراً در مورد شهادت حضرت «اباعبدالله الحسین (ع) شعر چهاربازه‌ای
سروده‌ام علاقمندم از دوستان آن را کامل فرمایند:

اور کدن چیخماقون ممکن دگول ایندیمه جان ای اوخ
پر آچ اوز آچدوقون بیر یاریه اول سایه‌بان ای اوخ
یول آچدون حقه حقون وار پر آچدون تیز پر گلسم
بیوک طوفانلی عمرون شرحین ایتدون مختصر گلدون
الونده نامه دعوت گتوردون خوش خبر گلدون
بیله بیر نامه ایسترسن کیمی نامه‌رسان ای اوخ

از جمع حاضر مرحوم عابد اجازه خواستند که تعقیب فرمایند و ایشان هم با کمال اشتیاق مشارالیه را تشویق فرمودند مضافاً آنکه مرحوم مغفور استاد شادروان هندی با مرحوم مغفور استاد شادروان یتیم پدر بزرگوار مرحوم عابد دوست صمیمی بودند. لازم به تذکر است، چندین نفر از شعرا از این اشعار استاد استقبال کرده اند از جمله: مرحوم استادعابد، مرحوم محمود پارسا، و آقای حاج سید حسن رجائی (مجنون)، مرحوم استاد حسینی (سعدی زمان)، مرحوم حاج صادق تائب تبریزی، مرحوم سیدیوسف نجمی که در ذیل نیمهٔ مالع ۴ پاره‌ای از اشعار شعرای نامی به ترتیب الفبا منتخب و آورده می‌شود:

۱ - مرحوم حاج محمود (پارسا)

اوتوردون قلبده ظاهرده اولدون کادیاب ای اوخ
ولی معناده قلب کونه سالدون انقلاب ای اوخ
آچاندا پر هواده کونه قصدون ولوله سالدی
باتوب شمس هُدا ظلمت فضای عالمی اندی
یقیناً آفتاب دین و دانش پرده‌ده قالدی
نه چون دوتدی فضای حکمتی تیره تراب ای اوخ

۲ - مرحوم حاج صادق نائب تبریزی (نائب)

نور کدن چیخماقون ممکن دگل اینجتمه جان ای اوخ
بر اچ اوز آچدوقون بیر یاریه اول سایبان ای اوخ
نوام احسینیه بو دشتی گرچه دولدوردون
ضیفاهلوشدی دین تزریق خون تشکیلینی قوردون
بو چولای پیکرینه حسیندن قان آلوب ووردون
بو قان قان مننه ویردی جان جاودان ای اوخ

۳ - مرحوم استاد حسینی (سعدی زمان)

منه قُرب حبیبیم نن گتیردون سن پیام ای اوخ
حبیبین اوز یرینده من سینه ویلدم مقام ای اوخ
حیاتین علتی قان مرکز تولیده فاندور دل
رموز آفرینشدن بو عالمده نشانور دل
ویرولسه مؤمنه نسبت مکان لامکاندور دل
شکسته دلده ساکندور خدای لاینام ای اوخ

۴ - مرحوم استاد عابد تبریزی (عابد)

گوروب سنده تجلای نشان بی نشان ای اوخ
 مکان لامکانی دل سنه ویردی نشان ای اوخ
 کمانی کمانی ایدنده عزم مقصدله شتاب ایتدون
 خاداده رور خطا گوردون خطا گتدون صواب ایتدون
 محبت ایتدون سینه سینه ایتدون خراب ایتدون
 خلیل عشق ایتدون اولدی زمزم تک روان ای اوخ

۵ - مرحوم حاج سید یوسف نجمی (نجمی)

مکان لامکاندا اگلشیب ایتدین مکان ای اوخ
 سن اگلش طایر روح ایله سین تکی ایتدین ای اوخ
 هوادن سن گلنده ای سوسوز لار دیننه عطشان
 یانوردون تاب خورشید جهانتابیله سرگردان
 گلوب لب تشنه یورقون تاپموسان سرچشمه حیران
 سوسوز بو قلبدن ایچ کاسه کاسه ایستی قان ای اوخ

صفیرون تا وصال یاریدن گندی پیام ای اوخ
 زید وصلدن بنیان دل تاپدی قوام ای اوخ
 فضاء شقه ده پر چالماقا بال و پر ایستردون
 سبری قابدن، قانندان دولان بیر ساغر ایستردون
 یورولموشون اون اوور کی پَر قودن بستر ایستردون
 یر آچدرم سینا ارسته گل سنه مندن سلام ای اوخ

از خداوند متعال مسئلت دارم که روح مرحوم مغفور
 استاد عبدالرحیم شباهنگ (هندی) و سایر شعرای اهل بیت
 کرام علیهم السلام: از جمله مرحوم مولانا استاد یتیم، مرحوم
 استاد حسینی (سعدی زمان)، مرحوم استاد مابده، پدیده،
 تائب تبریزی، مرحوم نجمی و مرحوم پارسا را شایسته راه را قرین
 رحمت خود فرماید.

خاک پای شعرای دینی
 سید علی اکبر صدرالدینی